

BAÄL IN ATLANTIS,

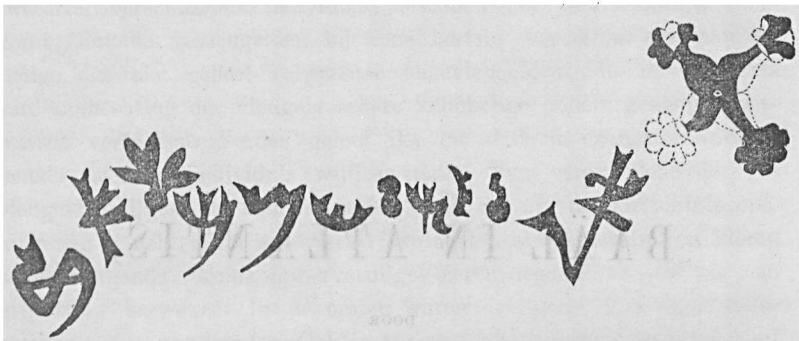
DOOR

Dr. H. HARTOGH HEIJS VAN ZOUTEVEEN.

In vorige jaargangen van het Album heb ik herhaaldelijk de overblijfselen van den voorhistorischen mensch en zijne kunstvlijt, welke men in Amerika gevonden heeft, besproken, en het ook waarschijnlijk trachten te maken, dat dit werelddeel reeds voor den aanvang onzer jaartelling aan sommige volken der oude wereld, in het bijzonder aan de Phoeniciërs en Carthagers, niet geheel onbekend was. Zoo ik hier op dit laatste onderwerp terugkom, dat oogenschijnlijk beter in een oudheidkundig of geschiedkundig tijdschrift, dan in dit Album op zijn plaats zou zijn, dan is het omdat de vraag in hoever Amerika aan die oude volken bekend was, voor de ethnologie van Amerika van zoo hoog belang is (en de ethnologie is toch ook een natuurwetenschap) en omdat mij, sedert ik mijn vorige artikelen schreef, een feit bekend geworden is, dat mij schijnt de vraag volkomen te beslissen.

Den 16^{den} October 1869 toch werd in de stad Lafayette in den Noord-Amerikaanschen staat New-York een groot standbeeld opgegraven, van albast vervaardigd en blijkbaar van hoogen ouderdom. Het lag op eene diepte van 5 voet beneden de oppervlakte en werd ontdekt doordat, een hemlock-boom (*Abies Canadensis*) omgevallen of omgehouden zijnde, in een kuil, waarin de wortels daarvan geweest waren, het hoofd van het beeld bloot kwam. Het beeld is tien voet en 4 1/2 Eng. duim hoog en weegt 2990 Amer. ponden. Het draagt sporen van vroeger beschilderd te zijn

geweest en is blijkbaar afkomstig van een volk, dat in de beeldhouwkunst zeer ervaren was. Op den arm staan de onderstaande karakters :

Volgens het Amerikaansche tijdschrift "The Galaxy", July 1872, waaraan ik deze bijzonderheden ontleen, zijn deze karakters Phoenicisch en beteekenen zij (van rechts naar links gelezen): Heer Tammuz van de hemelen, de Baäl. Om mij te vergewissen in hoever dit juist was, gaf ik een afschrift van de inscriptie aan de heeren Cohen, leeraar in de Semietische talen te Assen, en Prof. Juijnbold te Delft, zonder hun te zeggen waar de inscriptie gevonden was, of wat zij beteekenen moest, en vroeg hun, wat er stond. De heer Cohen herkende er duidelijk Semietische karakters in, zonder ze te ontcijferen; de heer JUIJBOLL zeide, dat het Phoenicisch was en ontcijferde haar gedeeltelijk, hij las de woorden Tammuz, heer en van de hemelen¹. Prof. JUIJBOLL zeide mij verder, dat het Phoenicische alfabet eerst sedert ongeveer 40 jaren tamelijk goed bekend is. Is dus het beeld ouder dan 40 jaren (en dit kan moeilijk betwijfeld worden), dan moet de inscriptie echt zijn, daar voor 50 jaren niemand een Phoenicisch opschrift zou hebben kunnen maken. MOSES C. WHITE, M. D. en Professor in de pathologie en microscopie aan Yale-college te

¹ Prof. JUIJBOLL leest: *adoon tammuz sjamem thaak Adoon tammuz gjamem*, 't geen beteekent: *Heer Thammuz van de hemelen. Thaak* is echter volgens Prof. JUIJBOLL een onbekend woord; ook wijken enkele letters eenigzins van de bekende Phoenicische af. Dit geeft Prof. JUIJBOLL aanleiding mij in een later schrijven te vragen: Kan het opschrift ook Celtiberisch zijn? Vele Celtiberische letters zijn geheel of bijna geheel gelijk aan de Phoenicische. Een celtiberisch opschrift gevonden in New-York zou, in verband met de onmiskenbare verwantschap tusschen de taal der roodhuiden van New-York en het Baskisch of Herisch (zie mijn artikel over de Basken in den vorigen jaargang van dit tijdschrift), nog merkwaardiger zijn, dan een Phoenicisch!

New-Haven, heeft het standbeeld microscopisch onderzocht ¹. Het vertoonde op zijn oppervlakte op vele plaatsen kleine gaatjes, alsof die met een naald gemaakt waren. Prof. WHITE slaagde er niet in die gaatjes langs mechanischen weg na te maken; bij een 45-malige linaire vergrooting vertoonden zij zich zoodanig, dat hij zich niet kan voorstellen, dat zij door menschenhanden vervaardigd waren, maar kwamen daarentegen volkomen overeen met gaatjes in een natuurlijk stuk kalksteen van de Ohio-rivier, dat versteeningen bevatte, welke laatste gaatjes volgens Prof. WHITE waarschijnlijk door borende zeedieren gemaakt waren.

Het schijnt dus dat wij hier te doen hebben met een echt Phoenicisch monument, gevonden op Amerikaanschen bodem. De zwaarte van het beeld sluit het denkbeeld uit, dat het bij een schipbreuk verloren en later aan land gespoeld kan zijn. Er schiet dus niets anders over dan aan te nemen, dat het door Phoeniciërs met opzet aan land gebracht of door hen in Amerika vervaardigd is, waaruit rechtstreeks volgt, dat de Phoeniciërs Amerika kenden.

Volgens het aangehaalde artikel in de "Galaxy" bezaten de Phoeniciërs schepen van meer dan 1000 ton inhoud; POLYBIUS verhaalt, dat de Carthagers in den eersten Punischen oorlog 150000 soldaten met 350 schepen vervoerden, en MOVERS haalt vele voorbeelden aan om te bewijzen, dat de Phoenicische lange schepen, wat hun snelheid bij een goeden wind aangaat, met onze hedendaagsche klipperschepen konden wedijveren en zelfs niet ver bij onze stoomschepen achterstonden. Wat snelheid en grootte aangaat, waren die schepen dus volkomen voor de vaart op Amerika geschikt. In volle zee richtten de Phoeniciërs hun koers naar de poolster, daarom door de Grieken de Phoenicische ster genoemd. Op de Westkust van Afrika hadden de Carthagers koloniën, en deze was hun over een aanmerkelijke lengte zeer goed bekend. Op Corvo, een der Azorische eilanden, zijn Punische munten gevonden. (BROCKHAUS, Conversations-lexicon, 11te Auflage, II, blz. 492). De Phoeniciërs zijn zelfs (600 v. C.) Afrika geheel omgevaren. De Carthagers kenden de Sargasso-zee. Zuidwaarts van deze Sargasso-zee loopt echter de groote aequatoriaalstroom naar Yucatan, buigt zich dan in de golf van Mexico om en keert als golfstroom naar

¹ Men zie zijn brief aan Prof. A. MC. WHORTER daaromtrent, opgenomen in voornoemd nummer van "The Galaxy", blz. 84.

Europa terug. Een toeval kan een ontrodderd Carthaagsch schip op deze wijze naar Yucatan gedreven en zoo Amerika aan dit volk bekend gemaakt hebben. Juist in Yucatan en het aangrenzende Chiapas nu vinden wij de merkwaardige overoude ruïnen van Palenque, waarop olifantskoppen afgebeeld zijn, een niet in Amerika voorkomend, maar door de Carthagers gebruikt dier. Op een standbeeld van Copan (een andere overoude bouwval van eene stad in Yucatan ¹ staat duidelijk het Phoenicische karakter B (dit beeld is afgebeeld in vol. I van STEPHENS "Central America"). Van Yucatan uit konden de Carthagers of Phoeniciërs, langs de kusten varende, geheel Noord-Amerika leeren kennen.

Atl beteekent in het Phoenicisch duisternis, en van daar heet de zee, waarin de zon ondergaat, de Atlantische, en de berg, waarachter de Libyers de zon zagen verdwijnen, een der zuilen van Hercules, de berg Atl of Atlas. In de taal der Azteken beteekent Atl water, en volgens MONTEZUMA kwamen zijne voorouders van eene plaats die in het oosten, aan de zijde der opgaande zon lag en Aztlan of Atlan, de plaats der wateren, heette. Is deze overeenkomst werkelijk slechts een toeval? De Peruanen aanbaden de zon onder den naam Chon: Baäl-Chon is een Phoenicische zonnegod. Is dit ook een bloot toeval?

De Phoeniciërs hielden hun ontdekkingen steeds zoo geheim mogelijk. Op de Carthaagsche vloot konden alleen de loodsen den koers. De kaarten, waarop de juiste plaats hunner koloniën aangewezen was, werden zorgvuldig bewaard in den tempel van Saturnus, en hun scheepsbevelhebbers hadden in last alle vreemde schepen, die zij buiten de zuilen van Hercules vonden, in den grond te boren.

PLATO zegt woordelijk, dat een Egyptisch priester (en de kennis van de overzeesche wereld was bij de Egyptenaars aan de Phoeniciërs ontleend) tot SOLON zeide:

"Daar was een eiland gelegen tegenover de straat, die gij de zuilen van Hercules noemt. Het eiland was

¹ BERNARD DE SAHAGUA, die ten tijde der Spaansche verovering leefde en wiens werk door den Raad van Indië op den index geplaatst werd, spreekt van een bij de Indianen van Nieuw-Spanje algemeen verspreide overlevering van een vreemde Atlantische kolonie, die voor de Christelijke jaartelling op de kusten van Yucatan landde en er groote steden bouwde, die reeds destijds puinhoopen waren en waarvan de grootste 1000 jaren voor de aankomst der Spanjaarden verwoest werd.

grooter dan Azië en Libye te zamen genomen en was de weg tot andere eilanden, en van de eilanden kon men overgaan naar het geheele tegenovergestelde vasteland, dat den waren oceaan omringt; want deze zee, welke binnen de zuilen van Hercules is, is slechts een haven met een nauwen ingang, maar de andere is de wezenlijke zee, en het omringende land mag met recht een vastland genoemd worden."

Op een andere plaats verhaalt PLATO, dat dit eiland door POSEIDON ontdekt en tusschen de tweelingbroeders ATLAS en GADIRUS of GADES verdeeld werd; wil dit niet zeggen dat het langs den zeeweg door Phoeniciërs ontdekt (Poseidon is een godheid van Phoenicischen oorsprong) werd, en dat er Lybische of Carthaagsche (Atlas) en Tyrische (Gades of Cadix) koloniën gesticht werden? Men kan dan verder aannemen, dat toen de overzeesche koloniën de Phoeniciërs geholpen hadden om de Grieken uit het westelijk gedeelte van de Middellandsche zee te verdrijven (volgens PLATO veroverden de Atlanten Europa tot aan Tyrrenië, maar werden door de Atheners verdreven) en deze poging mislukt was, de Phoeniciërs opzettelijk het gerucht uitstrooiden, dat Atlantis in den Oceaan verzonken was, opdat de Grieken er van zouden afzien om derwaarts heen te gaan, en met dezelfde bedoeling de vreeselijkste geschiedenissen van de zee der duisternis (Atl) en de daarin gelegen landen verspreidden. "Buiten de zuilen van Hercules", zegt een Carthaagsch schrijver, "ligt een eiland midden in den Oceaan, rijk in plantengroei en aan Saturnus (Baäl Hamon) gewijd. De natuur vertoont zich daar op een schrikverwekkende wijze, want als een schip het eiland nadert, verheffen zich de golven van de omringende zee met woede, schudden het eiland en doen het van schrik beven, terwijl de oceaan kalm als een meer blijft."

De oudste Semietische volken (en ook de Phoeniciërs) waren waarschijnlijk rood gekleurd. Adam beteekent: "de roode"; de Egyptenaars beeldden zich zelve rood af. Bij de oorspronkelijke bevolking van Amerika vinden wij op enkele plaatsen ook een stellig roode kleur (van waar de naam het roode ras, schoon de meeste oorspronkelijke Amerikanen niet rood, maar bruin of geelbruin zijn). Waar wij die roode kleur vinden, vinden wij dikwijls zoogenaamd Hebreuwsche legenden (van den zondvloed enz.), die echter evengoed van Phoenicischen oorsprong zijn kunnen. De oudste overleveringen der Irokeezen

gewagen van een vreemd volk, dat met schepen op de kust bezuiden hun land landde, daar koloniën vestigde, talrijk werd en versterkingen bouwde, doch later door hen verjaagd werd. Zij noemden een tak van dit volk "steenen reuzen." Deze steenen reuzen zijn afgebeeld op overoude Irokeesche teekeningen, waarvan SCHOOLCRAFT ("*Iroquois Picture-writing*") facsimile's gegeven heeft. SCHOOLCRAFT is zoo getroffen door de gelijkenis dier teekeningen met overoude Aziatische afbeeldingen en opschriften, dat hij er een zoodanige (de zoogenaamde Behistun-inscriptie) ter vergelijking bijvoegt. Op die Irokeesche teekeningen worden de steenen reuzen rood afgebeeld, met hooge helmen op het hoofd en blauwe kleederen aan; blauwe kleederen nu zouden bij de Phoeniciërs zeer geliefd geweest zijn. De Irokeezen zelve zijn niet rood geteekend. Volgens de overleveringen der Irokeezen had de beslissende slag tusschen hen en de vreemdelingen aan de Ohondaga plaats; juist aan die rivier nu is het Baälsbeeld gevonden!

In een Assyrisch opschrift zegt SENNACHERIB: "In mijn derden veldtocht rukte ik op tegen Syrië. ELULI was koning der Sidoniërs. De groote naam mijner majesteit verschrikte hem, en hij vlood naar de eilanden in het midden der zee en verliet zijn land." Zou deze ELULI de voorlooper van COLUMBUS geweest zijn en moeten wij onder "de eilanden in het midden der zee" Amerika verstaan? De schrijver in de "Galaxy" houdt zulks voor waarschijnlijk en haalt ook JEZATA aan, waar deze tot de Tyriërs zegt (Hoofdstuk XXIII): "Gij dochter van Sidon! Naar Chittim toe, maak U op, vaar over, ook zult gij aldaar geen rust hebben" (v. 12).

"Vaart over naar Tarsis, huil, gij inwoners des eilands! Is dit Uw vroolijk huppelende stad? welker oudheid wel van oude dagen af is, maar hare eigene voeten zullen haar verre wegdragen, om in vreemdelingschap te verkeerem" (v. 6 en 7).

"Ga door Uw land als een rivier, gij dochter van Tarsis! Er is geen gordel meer!" (v. 10).

Derhalve, zegt voornoemde schrijver, was het algemeene rendez-vous der Tyrische vloot te Cyprus (Chittim), waar men echter nog binnen het bereik van den koning van Assyrië was en dus niet blijven kon. Men zeilde derhalve naar Spanje (Tarsis), Carthago vermijdende, daar in die stad de Melkarthiten (een aan ELULI vijandige partij) aan het roer waren. In Tarsis waren echer de Melkarthiten ook machtig, en

daarom bleven de Tyriërs niet aldaar, maar gingen door dat land als een rivier (hierdoor werd Tyrus de dochter van Tarsis) en trokken verder westwaarts naar de eilanden in het midden der zee, terwijl hun "eigene voeten hen ver wegdroegen, om in vreemdelingschap te verkeerem."

Is dit vermoeden juist, dan begaf zich ELULI omstreeks 700 jaren v. Christus naar Amerika. 't Blijft echter een gewaagde hypothese; JEZAJA spreekt van *Tyrus*, *Sennacherib* van *Sidon*; de ons bekende feiten bewijzen m. i. alleen met zeer groote waarschijnlijkheid, dat Amerika hetzij aan de Phoeniciërs, hetzij aan de Carthagers, of wellicht ook aan beiden bekend geweest is.

N A S C H R I F T.

Geruimen tijd na de inzending van dit artikel aan de Redactie van het Album, lees ik in het Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage, van 27 October 1873, het volgende bericht: "De America, een te Bogata, in Nieuw-Granada verschijnend blad, deelt mede, dat zekere DON JOAQUIM DE COSTA op een zijner landgoederen een gedenksteen zou hebben ontdekt, die zou opgericht zijn door een kleine kolonie Phoeniciërs, uit Sidon, in het 9^e of 10^e jaar van de regeering van Koning Hiram, tijdgenoot van Koning Salomo. De steen bevat een inscriptie van acht regels, in fraai schrift, doch zonder leesteekens of eenige afscheiding tusschen de w^orden." Verdacht komt mij in dit bericht voor, dat Sidoniërs hun tijd zouden rekenen naar de jaren van regeering van een koning van Tyrus, niet van Sidon, en dat juist Hiram genoemd is, een der weinige Phoenicische Vorsten, waarvan de naam ons bekend is.